

Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) e-mail: yedinak.g.a@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-6865-0099	nets-Podilskyi National Ivan Ohienko University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)
Галаманжук Леся Людвигівна , доктор педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) https://orcid.org/0000-0001-9359-7261	Halamanzhuk Lesia Liudvyhivna – Doctor of Science of Education, Associate Professor (Ph. D.), Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)
Клюс Олена Анатоліївна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) https://orcid.org/0000-0003-4919-5323	Klius Olena Anatoliivna – Candidate of Science (Physical Education and Sport), Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)
Скавронський Олександр Павлович – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) https://orcid.org/0000-0002-4960-5647	Skavronskyi Oleksandr Pavlovych – Candidate of Science (Physical Education and Sport), Associate Professor (Ph. D.), Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)
Гуска Михайло Богданович – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) https://orcid.org/0000-0002-7068-5493	Huska Mykhailo Bohdanovych – Candidate of Science (Physical Education and Sport), Associate Professor (Ph. D.), Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)
Гуска Марія Василівна – викладач Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) https://orcid.org/0000-0003-4919-5323	Huska Mariia Vasylivna – lecturer, Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine)

УДК 796.01: 378.22+616-059
doi: 10.15330/fcult.31.55-61

**Наталія Козік, Наталія Стратійчук,
Ірина Куковська, Леся Логуш, Василь Стефанчук**

АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ РІВНЯ “БАКАЛАВР” У ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Стаття присвячена дослідженню вдосконалення практичної підготовки фахівців із фізичної терапії освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” у ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Метою дослідження було вивчення впливу певних методичних засобів на якість навичок та умінь у майбутніх фізичних терапевтів під час проходження клінічної неврологічної практики. В роботі використовувались такі методи дослідження як спостереження, анкетування, аналіз успішності та математичної обробки отриманих даних.

У результаті експерименту, проведеного на клінічних базах неврологічної практики м. Чернівці зі студентами 4 курсу денної та заочної форми навчання, виявлено, що запропоновані педагогічні прийоми (використання методичних рекомендацій, зразків та схем неврологічного та фізіотерапевтичного обстеження, розробка практикантами індивідуальних реабілітаційних програм) та проведення захисту практики із демонстрацією практичних навичок підвищують ефективність засвоєння теоретичних знань та вдосконалюють уміння майбутніх фахівців з фізичної терапії.

Клінічна практика сприяє покращенню підготовки фізичних терапевтів до майбутньої професійної діяльності.

Поєднання чітких методичних рекомендацій із самостійною пошуковою роботою, обґрунтуванням фізіотерапевтичних втручань та відпрацюванням практичних навичок дозволяє студентам максимально наблизити їх підготовку до вимог Стандарту вищої освіти України.

Ключові слова: фізіотерапія, клінічна практика, бакалавр, вища освіта, індивідуальна програма реабілітації, практичні навички, діагностика, фізіотерапевтичне втручання.

The article dwells on the ways of improving practical training of physical therapy specialists studying to gain Bachelor's degree at Chernivtsi National Yurii Fedkovych University. The objective of this work is to study how certain methodologies influence practical skills of the future physical therapists during the clinical neurological practice. In the process of work, such research methods as observation, polls, performance analysis and mathematical processing of data were used.

The case study was conducted at the clinical bases of neurological practice in the city of Chernivtsi involving the students of the 4th year of full-time and part-time study.

In order to consolidate theoretical knowledge, individual rehab programs for given neurological diagnoses were developed. Diagnostic skills were optimized using methodological recommendations regarding the order of examinations and ways of result interpretation. The development of rehabilitation complexes and analysis of prescribed treatment contributed to improved understanding of the tasks performed.

This study proved that the proposed methodological techniques increase the efficiency of theoretical knowledge consolidation and improve practical skills of students.

Conclusion: Clinical neurological practice enables physical therapy students to improve their theoretical and practical training for the future professional activities.

The use of clear methodological recommendations and development of practical skills allow students to meet the requirements of the Standards of Higher Education of Ukraine for gaining Bachelor's degree in "Physical therapy, ergotherapy".

Key words: *physical therapy, clinical practice, Bachelor's degree, higher education, individual rehabilitation program, practical skills, diagnostics, physiotherapeutic intervention.*

Постановка проблеми й аналіз результатів останніх досліджень. Глобальні зміни в сучасному суспільстві, реформування системи вищої освіти України вимагають приділення особливої уваги до професійного навчання. Це потребує постійного оновлення змісту вищої професійної освіти, забезпечення варіативності й гнучкості навчальних планів і програм, їх оперативного реагування на потреби суспільної та виробничої практик [1, с. 13].

В Україні триває період перебудови сучасної медицини до міжнародних вимог, зокрема триває реорганізація надавання медичних послуг та впровадження мультидисциплінарного підходу із залученням фахівців з немедичною освітою, зокрема фахівців фізичної реабілітації (фізичних терапевтів) [4, с. 39].

Найбільш пріоритетного характеру у сфері вищої освіти набуває компетентнісний підхід, який спрямований на досягнення кінцевої мети освіти: перехід від теоретичних знань до фахової компетентності [7, с. 78].

Трансформації в освіті призвели до зміни її базової парадигми, а саме: необхідності переходу від навчання знань, умінь, навичок до навчання здатності навчатися та самовдосконалюватися. Чим раніше почати студента навчати вчитися, тим успішніше він у майбутньому набуде необхідних компетенцій [6, с. 177].

Важливим аспектом у формуванні спеціалістів даного спрямування є поєднання теоретичної та практичної компоненти навчання. Згідно наукових праць А. М. Герцика діяльність фізичних терапевтів поєднує клінічну та позаклінічну діяльність. Клінічна діяльність складається з реабілітаційного обстеження, оцінювання, визначення реабілітаційного діагнозу, складання прогнозу та здійснення реабілітаційного втручання. Позаклінічна діяльність фізичного терапевта охоплює участь у наукових дослідженнях, навчальних програмах, консультуванні та адміністративній діяльності [5, с. 19].

Творче вміння застосовувати отриманий досвід у різних ситуаціях створює передумови для формування готовності до самовиховання, саморозвитку й самовдосконалення особистості. Викладачі вищої школи спрямовують діяльність студентів на самостійне вивчення матеріалу різних дисциплін, тим самим підводячи їх до необхідності виконувати самостійні роботи, дослідницькі завдання [2, с. 18].

Згідно наказу № 1419 Міністерства освіти і науки України, затвердженого і введено в дію 19.12.2018 р., прийнято Стандарт вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня для спеціальності 227 “Фізична терапія, ерготерапія”, галузь знань 22

“Охорона здоров’я”. В цьому документі визначено компетентності, знання й уміння, якими повинен оволодіти майбутній фахівець фізичної терапії. Зокрема до них відносяться “здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати”.

Системне бачення розв’язання проблеми формування діагностичної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації поки що не знаходить цілісного науково обгрунтованого висвітлення у наукових працях з теорії та методики професійної освіти. Означена проблема розглядається вченими через призму формування валеологічного мислення, формування мотиваційної сфери майбутнього фахівця фізичної реабілітації, та його духовної культури, вдосконалення системи психологічного мислення фахівця, водночас ми змушені констатувати факт відсутності цілісного обгрунтування питань формування діагностичної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення ними професійно-орієнтованих дисциплін [7, с. 80].

При аналізі літературних джерел помічено, що питанням проходження неврологічної клінічної практики приділяється недостатньо уваги. Однак саме ця частина навчання дозволяє опанувати практичні навички як діагностики, так і елементів впливу, а отже здобути вміння, необхідні для професійного становлення та майбутньої фахової діяльності.

Головними завданнями практики є: ознайомлення студентів з видами, умовами та обставинами професійної діяльності в конкретних медичних, реабілітаційних та інших закладах; розвиток та вдосконалення сукупності професійних вмінь і навичок фахівця фізичної реабілітації; формування, розвиток і закріплення комплексу морально-психологічних якостей, як невід’ємної частини професійної підготовки; сприяння вибору сфери майбутньої професійної діяльності [3, с. 19].

Мета дослідження – вивчення можливостей удосконалення практичної підготовки фахівців фізичної терапії рівня бакалавр засобами клінічної неврологічної практики.

Методи й організація дослідження. В процесі роботи використовувались методи спостереження, анкетування, аналіз успішності та математичної обробки даних дослідження.

Дослідження проводилось на базі проведення клінічної практики студентів спеціальності “фізична терапія, ерготерапія”: в Чернівецькому міському інсультному центрі, у неврологічних відділеннях міської клінічної лікарні №2 та обласного наркологічного диспансеру м. Чернівці. Практику проходили 50 студентів четвертого курсу, денної та заочної форми навчання.

У відповідності до навчального плану, студенти упродовж VII семестру вивчали дисципліну “Фізична терапія в неврології”. Клінічна реабілітаційна практика проводилася в другій половині цього семестру. Тому в процесі вивчення дисципліни були опрацьовані теми, присвячені неврологічній та фізіотерапевтичній діагностиці, а також клініко-фізіологічному обгрунтуванню методів та засобів фізіотерапевтичного втручання. Знання та навички, одержані на лекційних та практичних заняттях із предмету забезпечили початковий рівень знань та вмінь, необхідних для проходження практики.

Для полегшення відпрацювання студентами навичок діагностики нами були розроблені методичні рекомендації щодо порядку та трактування результатів обстеження. Методики реабілітаційного втручання студенти засвоювали при вивченні відповідних дисциплін, зокрема “Адаптивна фізична культура”, “Основи мануальної терапії”, “Реабілітаційний масаж”, “Фізична терапія різних вікових категорій”, “Ерготерапія” та ряду інших.

У процесі проходження практики студенти виконували завдання із вдосконалення навичок обстеження та відпрацьовували навички фізичної реабілітації пацієнтів, за наведеним переліком.

До переліку входили:

- оволодіння навичками спілкування з пацієнтами (міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо);
- установлення потреб та формулювання проблеми пацієнта;
- вивчення особливостей спілкування з хворими та їх родичами;
- використання методів оцінки функціонального стану хворих із патологією нервової системи: опитування, загальний та неврологічний огляд, дослідження рефлексів, дослідження координації рухів, дослідження чутливості, дослідження когнітивних функцій (мови, пам'яті), мануальне тестування сили м'язів за Ловеттом, оцінка м'язової сили (по McPeak L.), тестування (формальне) м'язової сили за 5-бальною шкалою MRC (Медичної науково-дослідної ради Великобританії), оцінювання м'язового тону за шкалою MMT, дослідження м'язової спастичності за шкалою Ашфорта, визначення індексу активності у повсякденному житті Бартел, використання модифікованої шкали Ренкіна для оцінки дієздатності (визначення ступеня порушення життєдіяльності), проведення тестування функції ковтання (скринінг дисфагії), використання шкали для дослідження інвалідності (шкала EDSS), дослідження об'єму (амплітуди) рухів у суглобах з використанням гоніометра;
- прогнозування можливостей застосування та наслідків впливу методів фізичної реабілітації на організм хворого;
- складання індивідуальної програми з фізичної реабілітації при нервових захворюваннях;
- використання методів фізичної реабілітації при різних захворюваннях і травмах нервової системи: надання лікувального положення при інсульті, складання і застосування комплексів дихальних вправ, складання і застосування комплексів ЛФК для спастичних чи паралізованих м'язів; складання і застосування комплексів ЛФК для пасивних, пасивно-активних та активних занять з різними групами м'язів; складання і застосування комплексів ЛФК для підготовки до вертикалізації; вертикалізація хворих, відновлення функції ходи, складання і застосування комплексів ЛФК для підготовки до пересідання у візок, пересаджування пацієнта у візок, проведення заходів для профілактики ускладнень: пролежнів, пневмонії, тромбозів та контрактур лежачим хворим; проведення масажу для спастичних чи паралізованих м'язів, використання допоміжних засобів і пристосувань (великий гімнастичний м'яч, бруси, роликовий візок, бігова доріжка, шведська стінка, пристосування до ходьби, рухомі або жорстко закріплені опори для ходьби і т. ін.), використання лікувальної фізкультури при гіперкінезах, використання корекційних вправ при спастичних формах паралічу, використання ЛФК при гіпотонії, використання інших методів фізичної терапії, доступних для використання на базі практики;
- заповнення документації фізичного терапевта,
- оцінювання ефективності фізичної реабілітації;
- корекція індивідуальних програм фізичної реабілітації пацієнтів неврологічного профілю;
- складання рекомендацій стосовно застосування медичних, психологічних та соціальних заходів при виписуванні або на наступних етапах реабілітації;
- надання долікарської допомоги при невідкладних станах (надання невідкладної допомоги при вегето-судинному кризі, набряку Квінке, нападі мігрені, при інтоксикації тощо).

Студенти самостійно проводили комплекси лікувальної фізкультури, масаж, ерго-терапевтичні заняття, проводили процедури фізичної терапії під контролем спеціалістів базового лікувального закладу.

До захисту практики студентам необхідно було розробити індивідуальну реабілітаційну програму для пацієнтів із обраним неврологічним та супутнім діагнозом за розробленою нами заданою схемою. До програми було рекомендовано включати результати обстеження, призначення фізичного терапевта й інструкції до виконання призначень. Зокрема комплекси вправ, порядок виконання процедур фізичної терапії, прийомів масажу, тощо. Також студенти складали рекомендації умовним пацієнтам щодо занять та способу життя в домашніх умовах після виписки зі стаціонару відповідно до діагнозів.

Індивідуальна реабілітаційна програма розроблялася за такою схемою:

1. Паспортна частина (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, вік).
2. Основний діагноз.
3. Супутній діагноз.
4. Дані обстеження (**візуальний огляд; опитування; загальний огляд; неврологічний огляд;** дослідження рефлексів, мозочкової функції, чутливості, когнітивних функцій; індекс маси тіла).
5. Дані фізіотерапевтичного тестування (за методами Ловетта, Ашфорта, Бартел та ін.).
6. Фізіотерапевтичне втручання: перелік призначень фізичного терапевта (кінезотерапія, процедури фізичного впливу, дієтотерапія, гідротерапія, і т. д.) із дозуванням (кількість процедур, тривалість), засобами (медикаментозні засоби при іонофорезі, ультразвуковому впливі) та ділянками впливу з урахуванням поєднання основного та супутнього діагнозу.
7. Очікувані результати.
8. Інструкції до виконання призначень: комплекси вправ, методики масажу, техніка проведення фізіотерапевтичних процедур (іонофорезу, ультразвукового впливу, магнітотерапії, тощо), особливості використання інших використаних методів реабілітації (дієтотерапія, фітотерапія, механотерапія, і т. ін.).
9. Рекомендації для побутового етапу реабілітації (домашнє завдання для пацієнта).

Під час захисту практики комісія оцінювала якість виконання практичних навичок, теоретичні знання та оформлення документації.

Результати і дискусія. Робота з інструкціями по діагностиці дала можливість упорядковувати процес обстеження і визначати обсяг ураження для визначення об'єму втручання. Підготовка індивідуальної реабілітаційної програми, інструкцій до виконання практичних навичок та клініко-фізіологічне обґрунтування методів і засобів втручання дозволили глибше опрацювати теоретичний матеріал щодо заданих неврологічних діагнозів. Добір фізіотерапевтичних методик та засобів в умовах поєднання основного та супутнього діагнозів дозволив розвивати аналітичне та творче мислення майбутніх фахівців. Необхідність демонструвати виконання практичних навичок перед комісією під час захисту практики стимулювала студентів відповідальніше відноситись до їх відпрацювання під час практики.

Пропонований варіант методичного підходу до проведення неврологічної практики майбутніх фізичних терапевтів, на нашу думку, дає можливість максимально наблизити їхню підготовку до вимог Стандарту вищої освіти України для першого бакалаврського рівня спеціальності “фізична терапія, ерготерапія”. Поєднання вивчення теоретичного курсу “Фізична терапія в неврології” з проходженням практики дає можливість покращити рівень реабілітаційної підготовки студентів, що підтверджується аналізом поточної та підсумкової успішності студентів. Під час аналізу поточної

успішності студентів стаціонару виявлено, що середні оцінки за усне опитування на занятті після проходження практики були вищими на 5–10%, порівняно із заняттями до неї. Результати оцінювання підсумкового контролю за другим модуль показали зростання якісної успішності на 7,8% порівняно з першим модулем.

Згідно результатів анкетування 100% респондентів вважали, що методичні рекомендації по обстеженню пацієнтів допомогли у виконанні завдань практики та її захисті, як і знання, одержані при вивченні предмету “Фізична терапія в неврології”. 72,7% опитаних впевнені, що проходження практики сприяє кращій теоретичній та практичній підготовці до екзамену і до фахового становлення. 36,4% анкетованих вважали, що робота над розробками індивідуальних реабілітаційних програм сприяє кращій підготовці до іспиту, 18% це заперечили, а 45,5% мали певні сумніви. На перше місце у професійному розвитку 63,6% респондентів винесли виконання практичних впливів, відпрацювання навичок, 36,6% – спілкування з пацієнтами, 18,1% – спілкування з персоналом, і тільки 9,1% опитаних вважали, що розробка індивідуальної реабілітаційної програми може найбільше підготувати до фахової діяльності.

Висновки

Клінічна неврологічна практика дає можливість покращити теоретичний та практичний рівень підготовки фізичних терапевтів до майбутньої професійної діяльності.

Поєднання методичних рекомендацій із самостійною пошуковою роботою, обґрунтуванням фізіотерапевтичних втручань та відпрацюванням практичних навичок дозволяє студентам максимально наблизити їх підготовку до вимог Стандарту вищої освіти України.

У процесі підготовки фахівців із фізичної терапії необхідно постійно проводити пошук оптимальних поєднань методичних прийомів теоретичного та практичного навчання.

1. Белікова НО, Організація практичної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності. Освітологічний дискурс. 2014; 2: 13-22.
2. Бугеря ТМ, Формування готовності фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності на основі міжпредметних зв'язків. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2011; 1: 17-20.
3. Вовканич АС. Особливості підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Науковий потенціал вищої школи. 2010:18-19.
4. Герцик АМ, Фахівець з фізичної реабілітації, чи фізичний терапевт: національне та міжнародне тлумачення назв професій. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2010; 10: 21-24.
5. Кобелєв СЮ. Перспектива розвитку фізичної терапії у системі охорони здоров'я України. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2011; 5: 39-42.
6. Крупа ВВ. Визначення сутності та змісту формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної реабілітації. Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Сер. Педагогічні та психологічні науки. 2014; 4(73): 176-187.
7. Фастівець АВ, Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. Педагогічні науки. 2016; 66-67: 77-82.

References

1. Byelikova NO, Orhanizatsiya praktychnoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do zdorov'ya-zberezhuval'noyi diyal'nosti. Osvitolohichnyy dyskurs. 2014; 2: 13-22.
2. Buherya TM, Formuvannya hotovnosti fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do profesynoyi diyal'nosti na osnovi mizhpredmetnykh zv'yazkiv. Pedaholika, psykhohohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. 2011; 1: 17-20.
3. Vovkanych AS. Osoblyvosti pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi. Naukovyye potentsial vyshcheyi shkoly. 2010: 18-19.

4. Hertsyk AM, Fakhivets' z fizychnoyi reabilitatsiyi, chy fizychnyy terapevt: natsional'ne ta mizhnarodne tlumachennya nazv profesiy. Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. 2010; 10: 21-24.
5. Kobelyev SYU. Perspektyva rozvytku fizychnoyi terapiyi u systemi okhorony zdorov'ya Ukrainy. Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. 2011; 5: 39-42.
6. Krupa VV. Vyznachennya sutnosti ta zmistu formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv fizychnoyi reabilitatsiyi. Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Ser. Pedahohichni ta psykholohichni nauky. 2014; 4(73): 176-187.
7. Fastivets' AV. Profesiyna pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi u vitchyznyaniy i zarubizhnyy pedahohitsi. Pedahohichni nauky. 2016; 66-67: 77-82.

Цитування на цю статтю:

Козік НМ, Стратійчук НА, Куковська ІЛ, Логущ ЛГ, Стефанчук ВІ. Аспекти практичної підготовки фахівців із фізичної терапії рівня “бакалавр” у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2019 Січ 29; 31: 55-61

Відомості про автора:

Козік Наталія Миколаївна, старший викладач, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці Україна)

e-mail: natalikozik18@gmail

<https://orcid.org/0000-0002-8226-061>

Стратійчук Наталія Анатоліївна – старший викладач, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці Україна)

e-mail: n/stratiichuk@gmail.com

Information about the author:

Kozik Nataliia Mykolaivna – Assistant Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

Stratiichuk Nataliia Anatoliivna – Assistant Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

Куковська Ірина Любомирівна – кандидат медичних наук, доцент, Буковинський державний медичний університет (Чернівці, Україна)

e-mail: kykovska.irina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2838-0135>

Логущ Леся Генадіївна – асистент, кандидат педагогічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)

e-mail: lesya1722642@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2503-9449>

Стефанчук Василь Іванович – асистент, Буковинський державний медичний університет (Чернівці, Україна)

e-mail: vasul.stefanchuk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2838-0135>

Kukovska Iryna Liubomyrivna – Candidate of Science (Medicine), Associate Professor (Ph. D.), Bukovinian State Medical University (Chernivtsi, Ukraine)

Lohush Lesia Henadiivna – Candidate of Science (Education), Associate Professor (Ph. D.), Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

Stefanchuk Vasyl Ivanovych – Teaching Fellow, Bukovinian State Medical University (Chernivtsi, Ukraine)

УДК 322.233.22

doi: 10.15330/fcult.31.61-67

Микола Корчагін, Євген Курішко,

Владислав Откидач, Віталій Золочевський

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ КУРСАНТІВ ПЕРШИХ КУРСІВ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Мета. Порівняльний аналіз морфо-функціональних показників та індексу фізичного стану курсантів першого курсу військових закладів вищої освіти 2008-2018 років набору. *Методи.* Дослідження проводилося у період з серпня 2017 року по жовтень 2017 року на базі Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба і було спрямовано на визначення морфо-функціональних властивостей організму курсантів першого курсу. В експерименті було задіяно 95 курсантів